

Nedsættende ord

Bøsserøv! Luder! Spasser! Dette er sikkert alle ord, du har hørt en del gange. I omklædningsrummet, i skolegården, måske endda på arbejdet. Måske du selv er blevet kaldt dette, eller måske du har brugt lignende ord om andre? Jeg er overbevist om (og flov over), at jeg nok selv i et svagt moment har brugt disse til at udskamme, udstille eller gøre andre til grin. Og jeg har da også selv fået smidt disse efter mig et par gange. Jeg kan huske, at jeg engang i 3. klasse blev kaldt bøsse af en af drengene fra 7., fordi jeg ikke ønskede at være med til sneboldkamp på sportspladsen - måske jeg her skal nævne, at jeg er en kvinde? Ordene sårede mig ikke, for jeg var da udmærket klar over, jeg ikke var en bøsse, og at kun manglen på en bedre måde at udtrykke sin frustration over ikke at kunne give de mindre børn en 'vasker' lå til grund for hans beskyldende tilråb. Men faktisk var det jo heller ikke mig, han fornærmede. Idet han satte lighedstegn mellem at være bange for at gå ind i en (måske ikke helt rimelig) sneboldkamp, og at være en homoseksuel mand, var det vel i større grad et angreb på 'bøsserne'.

At vi bruger nedsættende ord som et redskab til at nedgøre og undertrykke andre grupper og især minoriteter, er ikke en ny tendens, men der er over de seneste årtier sket en ændring i vores håndtering af dette. Frem for at kæmpe mod de mange hånlige ord, er folk i dag begyndt at gå i den komplet modsatte retning ved at forsøge at omfavne disse skældsord gennem *reclaiming*. Dette betyder, at man selv bruger dette ord i stor stil, men at man bruger dem, som var de neutralt eller måske ligefrem positivt ladet. Et eksempel er faktisk ordet bøsse. For selvom dette stadig i dag af nogle bruges som et skældsord, ser man, at også mange homoseksuelle har taget dette til sig. Dette har medført, at dette ord for mange i dag synes mindre sårende - også i situationer, hvor det siges med mindre gode intentioner, netop fordi det ikke længere har en udelukkende negativ klang. Bogen *Ludermanifestet* har også en hensigt, der bygger på denne idé. Denne er skrevet af tre stærke kvinder, der gennem deres bog, podcast og medieopmærksomhed forsøger at tage det historiske ord 'luder' tilbage, således dette ikke længere kan bruges som et middel til at udøve og opretholde magt over kvinder.

Denne filosofi synes også at være grundstenen for programmet *Danmarks lækreste spasser*, der den 28. januar 2019 blev sendt på DR2. I denne programserie forøger spastikeren Mulle at tage ordet 'spasser' tilbage, ved at lave et awardshow og en tv-serie, hvori hun vil kåre 'Danmarks lækreste med et handicap', som DR - til trods for store protester fra Mulle - endte med at kalde awardshowet. Og ikke kun DR har været skeptisk overfor titlen, også andre spastikere har svært ved

at støtte op om Mulles initiativ. Dette ses i et klip, hvor Mulle mødes med Frederik Walter Olsen, næstformand for sammenslutningen af unge med handicap. Walter Olsen mener ikke, at Mulles show vil få bugt med ordet 'spasser', men at det tværtimod vil sende et signal om, at det er okay at kalde folk med cerebral parese dette. Hertil svarer Mulle, at man netop ved at tage ordet til sig kan fratage ordet dets magt. Mulle holder således fast i sin brug af ordet, til trods for at ikke alle handicappede bakker op om dette.

Et andet eksempel på én, der ikke deler Mulles begejstring for at *reclame* ordet 'spasser', er Sarah Gleerup, dansk politiker og kørestolsbruger. Hun skrev den 5. februar i Jyllands-Posten debatindlægget *Kære Mulle: Jeg vil ikke kaldes spasser*, hvori hun kommenterer på Mulles brug af ordet 'spasser'. Hun har intet imod Mulles ønske om at kaldes spasser, men dog har hun ikke selv lyst til dette, og hun oplever at Mulle netop ikke respekterer, at ikke alle spastikere deler hendes overbevisning: "Jeg er én af dem, der ikke gider kaldes "spasser" - men jeg kan godt finde på at kalde mig selv for "krøbling" for at provokere. Pointen er for mig, at man *selv* skal bestemme, hvordan man vil identificere sig. Det skal *ingen* andre blande sig i." (ll. 10-12).

Ifølge Gleerup kan Mulle ikke tillade sig at tale på vegne af alle med et handicap, som det ellers fremstilles at være tilfældet i DR-udsendelsen, og Mulle kan derfor heller ikke presse sin mission om at tilbagetage ordet 'spasser' ned over andre handicappede. Faktisk mener Gleerup, at Mulle gennem sin tilsyneladende manglende forståelse for, at der også er forskel på handicappede og deres situationer, gøder splid og fordømmelse af handicappede: "Du siger »vores race« i Jyllands-Posten, som om vi er et fællesskab, os med handicap. Men når du sparker nedad på dem med handicap, der ikke er enige med dig, så er det ikke særlig sammenholdagtig" (ll. 67-70). Jeg er enig i, at særligt det, at Mulle griner af de (saglige) kommentarer, modstandere har efterladt på hendes Facebookopslag omhandlende showet, er en ufin og ikke-konstruktiv handling. For at 'dræbe' skældsord gennem brugen af disse sker kun, hvis de, du tiltaler disse skældsord, er tilpasse i dette. Og at Gleerup og andre handicappede siger fra, er ikke en hindring for Mulles reclaiming, nej det er netop med til at understrege, at ikke alle situationer er ens, og at vi, når vi bruger ord, der ligger i gråzonen for, hvad man må, bør tænke os om.

At vi skal lytte til dem, skældsordene bruges om, er jeg ikke i tvivl om. Men når disse ikke er enige, komplicerer det jo i den grad situationen. Så hvordan skal vi reelt agere, når vi hele livet er blevet slået oven i hovedet, hver gang disse skammelige stavelser slap ud over læben, og vi nu (af nogle) opfordres til at bruge disse? Jeg tror, at brugen af skældsord netop legitimeres af den rette intention. Er dit ønske at såre, undertrykke eller på anden måde udøve magt gennem sprogbuget,

da er brugen af skældsord på ingen måde okay, men er dine intentioner harmløse eller måske ligefrem aktivistiske, da ser jeg ikke, at dette er moralsk forkasteligt. Men konkluderes dette, åbnes selvfølgelig op for et nyt spørgsmål: Hvornår er ordene harmløse? Se dette er et godt spørgsmål, jeg ikke tror er muligt at besvare fyldestgørende. For hvad man kan tillade sig, kommer an på situationen; hvem, hvad, hvor og hvornår. Der er desværre ingen facitliste, og det handler således i bund og grund om sociale kompetencer - at kunne afkode, hvornår folk er, og folk ikke er okay med at kaldes visse ord. På præcis samme måde som du bruger dine tillærte sociale kompetencer til at bestemme, hvornår, hvor meget og med hvad, du kan tillade dig at drille dine venner. Vi er selvfølgelig meget forskellige resultater af meget forskellig opdragelse og miljø, og naturligt vil vores sociale kompetencer variere lige så meget som vores tolerance overfor skældsord. En tommelfingerregel er måske, at er du i tvivl, så lad vær.

Poster jeg dette skrift på Facebook, er jeg overbevist om, at jeg vil få mere end én spydig kommentar omhandlende krænkeleskulturen. ”Man må da heller ikke lave sjov med noget som helst længere!” Jo, selvfølgelig må man da det. Og jeg skal heller ikke fortælle dig, om du må kalde din homoseksuelle ven for bøsse - det synes jeg, din ven skal. Jeg kan sagtens forstå dem, der frygter en altdominerende politisk korrekthed, for selvfølgelig kan og skal alt, vi foretager os, ikke være en seriøs og revolutionerende kamp imod undertrykkelse. Der skal være plads til spas, men at nedgøre andre er ikke en forudsætning for sjov og ballade, og så er det faktisk muligt at gøre grin med andre, uden at dette nødvendigvis er sårende. I debatindlægget formulerer Gleerup følgende: ”Så her er mit forslag, Mulle: Kan vi ikke prøve at lave en anden ”race”? En race, hvor det afgørende ikke er, om vi har handicap eller ej. Det afgørende skal være, at vi passer på hinanden i vores minoriteter og kun sparker opad. At vi prøver på at forstå hinanden, også når vi ikke er enige.” (ll. 71-74). Dette er også min pointe. Vi behøver ikke stræbe efter en verden af kun politisk korrekte ord, for idealet er ikke dette. Idealet er en verden, hvor vi givetvis vil fejle, men hvor vi undskylder, når dette sker, og vi overskrider andres grænse. En verden, hvor vi vægter forståelse og hensyntagen især overfor minoritetsgrupperne, for hvem sårende ord formentlig har særligt store konsekvenser.

Jeg konkluderer altså, at ja, der er bestemt grænser for, hvor, hvornår og om hvem, vi må bruge nedsættende ord. Jeg mener ikke, vi burde udstede et altomfattende forbud mod nedsættende ord - jeg kan heller ikke se, hvordan dette skulle være muligt. Det eneste, jeg ønsker, er at opfordre til omtanke. At man bruger sin fornuft og sine sociale færdigheder til at vurdere situationer og modtageres reaktioner, og at man således altid har både egen og andres velbehag i mente, når man bruger ord, der potentielt kan opleves som værende nedsættende.